

Warszawa, 13 listopada 2023 r.

**Departament Innowacji i Technologii
Ministerstwo Cyfryzacji**

Szanowni Państwo,

W związku z trwającymi negocjacjami dot. przepisów Aktu o Sztucznej Inteligencji (*projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE ws. sztucznej inteligencji*) Związek Pracodawców Branży Internetowej IAB Polska pragnie przedstawić uwagi i opinie dot. tego projektu. W naszym stanowisku w dużej mierze odnosimy się do zagadnień będących przedmiotem konsultacji, które Ministerstwo prowadziło we wrześniu br.

Liczymy, że nasza opinia będzie dla Państwa pomocna na obecnym etapie. W razie dodatkowych pytań pozostajemy do dyspozycji. Deklarujemy również gotowość do spotkania i omówienia naszego stanowiska jeżeli widzieliby Państwo taką potrzebę.

Z poważaniem,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'W. Schmidt', written over a horizontal line.

Włodzimierz Schmidt
Prezes Zarządu

1. Jakie jest Państwa stanowisko odnośnie definicji sztucznej inteligencji zaproponowanej przez Parlament Europejski?

Definicja zaproponowana przez Parlament zawiera istotne zmiany względem definicji zaproponowanej pierwotnie przez Komisję, tj.:

1. usunięty został załącznik I, który zawierał kazuistyczny wykaz różnych podejść i technik rozwoju sztucznej inteligencji, który miał być aktualizowany w miarę postępu technologicznego;
2. nowa definicja zawiera określony katalog cech, które system musi jednocześnie spełniać dla uznania, że jest systemem sztucznej inteligencji, tzn.:
 - a. jest systemem opartym na maszynie – poprzednio system AI był zdefiniowany jako „oprogramowanie”, co oznacza, że w tym zakresie definicja uległa rozszerzeniu poprzez objęcie nią także takiej sztucznej inteligencji, która jest tworzona także przy użyciu innych technologii niż „klasyczne” oprogramowanie. Dodatkowo zwracamy uwagę na wątpliwe w naszej ocenie tłumaczenie art. 3 ust. 1 pkt 1 AI Act, gdzie zwrot „*machine-based*” został przetłumaczony jako „*system maszynowy*”, kiedy to w motywie 6 AI Act polskie tłumaczenie brzmi: „*oparty na maszynie*”. Drugie tłumaczenie w naszej ocenie jest poprawne językowo. Pierwsze z tłumaczeń może rodzić trudności interpretacyjne w zakresie określenia znaczenia takiego pojęcia jak „*system maszynowy*”;
 - b. został zaprojektowany do działania z różnym poziomem autonomii – w poprzedniej definicji w ogóle nie było mowy o autonomii;
 - c. może – do wyraźnych lub dorozumianych celów – generować wyniki, takie jak przewidywania, zalecenia lub decyzje wpływające na środowiska fizyczne lub wirtualne.

Powyższą zmianę należy ocenić pozytywnie względem poprzedniej propozycji, ponieważ nowa definicja:

1. odwołuje się do pojęcia autonomii, która jest wyróżnikiem w dużej mierze odróżniającym AI od innych technologii, dzięki czemu regulacją nie zostaną objęte systemy oparte na podstawowych algorytmach i konwencjonalnych funkcjach informatycznych typu „*jeśli to*”;
2. ma charakter uniwersalny, co (w porównaniu z podejściem kazuistycznym) daje większą pewność prawa i większą elastyczność wobec postępu technologicznego.

Wciąż jednak negatywnie należy ocenić:

1. bardzo szeroki zakres definicji, tj.:
 - a. pojęcie „*autonomii*”, rozumianej jako niezależność od kontroli ze strony

- człowieka i zdolność do działania bez interwencji człowieka, jest bardzo rozległe, co oznacza, że definicją mogą zostać objęte także systemy o bardzo małym stopniu autonomii lub systemy autonomiczne, w których autonomiczność jest osiągnięta za pomocą algorytmów i technologii, które nie mieszczą się w zakresie sztucznej inteligencji;
- b. brak jednoznacznego wyróżnika pozwalającego wystarczająco dobrze odróżnić systemy oparte na AI od innych systemów maszynowych czy informatycznych, co może prowadzić do ryzyka, że zakresem regulacji zostaną objęte również „klasyczne” systemy komputerowe, które nie korzystają z rozwiązań opartych na szeroko rozumianej sztucznej inteligencji czy np. technologii uczenia maszynowego;
 - c. brak dookreślenia charakterystyki technicznej działania systemu AI (przynajmniej w formie przykładowego, krótkiego katalogu obejmującego np. *machine learning* i *deep learning*).
2. brak zdefiniowania pojęcia samego „systemu maszynowego” (zgodnie z naszą analizą powyżej – poprawnym tłumaczeniem powinno być „opartym na maszynie”), które jest dość ogólne i może mieć różne znaczenia. W motywie 6 wskazano jedynie, że chodzi o „systemy sztucznej inteligencji” działające z wykorzystaniem maszyn, co stanowi definicję *idem per idem* (zdefiniowanie jakiegoś pojęcia przez to samo pojęcie);

Dodatkowo negatywnie należy ocenić występujące w polskiej wersji tłumaczenie pojęcia „*foundation model*” (model podstawowy) na „*model generatywny*”, co, w naszej ocenie, nie odpowiada intencji prawodawcy i może powodować mylne rozumienie lub wykładnię przepisów. W art. 40 – akapit 1 b AI Act jednostkowo posłużono się bardziej trafnym tłumaczeniem – model bazowy i takie tłumaczenie postulujemy jednolicie w całym akcie.

Podsumowując, w naszej ocenie, definicję zaproponowaną przez Parlament można ocenić jako krok naprzód w stosunku do wersji zaproponowanej pierwotnie przez Komisję, przy czym w naszej ocenie aktualna propozycja wymaga dalszych zmian.

2. Jakie jest Państwa stanowisko w zakresie listy przypadków użycia wysokiego ryzyka sztucznej inteligencji?

Należy ocenić pozytywnie zmianę zaproponowaną przez Parlament w postaci wyłączenia automatyzmu uznawania systemu AI jako systemu AI wysokiego ryzyka poprzez dookreślenie, że taki system ma stwarzać znaczne ryzyko szkody dla określonych dóbr. Jednocześnie sugerujemy rozważenie wprowadzenia jednoznacznego wyłączenia spod pojęcia systemu AI wysokiego ryzyka tych systemów, które mogą stwarzać co najwyżej niskie zagrożenie dla podstawowych praw osób fizycznych (np. zdrowie). Takie podejście pozwoli na sprawniejszą kwalifikację jako systemów AI wysokiego ryzyka tych systemów, które rzeczywiście stwarzają znaczne ryzyko szkody.

Jednakże należy zwrócić uwagę na wciąż niewystarczające dookreślenie zakresów użycia systemów AI, które mogą prowadzić do kwalifikacji poszczególnych rozwiązań jako systemów wysokiego ryzyka. Obowiązki w tym zakresie Parlament proponuje przenieść na dostawców takich systemów (obowiązek przedłożenia uzasadnionego powiadomienia). W naszej ocenie podstawowe wyłączenia można wprowadzić już w treści samego AI Act np. wyłączając co najmniej część systemów mających charakter wyłącznie akcesoryjny w ramach całego procesu, w którym są wykorzystywane, lub takich, które jedynie wspierają ostateczną decyzję podejmowaną przez człowieka. Wprowadzenie tego rodzaju wyłączeń pozwoli również przenieść wysiłki dostawców na przygotowywanie stosownej dokumentacji dla systemów AI rzeczywiście stwarzających znaczne ryzyko szkody, co będzie korzystne dla jakości tworzonych dokumentów.

Dodatkowo podnosimy, że występują niejasności dotyczące praktycznego wykonywania ewentualnych obowiązków w zakresie sporządzania przez dostawców szerokich ocen wpływu systemów AI np. na prawa podstawowe. Tego rodzaju obowiązki mogą stanowić barierę implementacyjną dla AI Act, jak i przeszkody w ostatecznej i pełnej ocenie systemów AI. Tego rodzaju problemów można skutecznie uniknąć przez wydanie właściwych i jasny wytycznych lub zharmonizowanych procedur oceny systemów AI.

Jednocześnie chcielibyśmy rekomendujemy rozważenie ujęcia w Załączniku nr III do AI Act obszaru praw własności intelektualnej, w zakresie, którego zostałyby ujęte systemy AI szczególnie ingerujące w zakres tych uprawnień lub masowo wykorzystujące wytwory chronione prawami własności intelektualnej. Załącznik nr III opiera się na systematyce praw podstawowych, do których należą również prawa własności intelektualnej, które jednak nie zostały ujęte w ramach treści tego Załącznika, z tego powodu zasadnym byłoby stosowne rozszerzenie zawartego w nim katalogu.

Z drugiej strony należy rozważyć zakres, w jakim do ww. katalogu wprowadzane jest pojęcie profilowania oraz systemów AI obejmujących profilowanie, aby nie doprowadzić do niepotrzebnej kwalifikacji prostych systemów rekomendacyjnych jako systemów AI wysokiego ryzyka. Równocześnie kluczowe jest odpowiednie uregulowanie systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej, aby nie ograniczyć możliwości działania podmiotów niepublicznych.

3. Jakie jest Państwa stanowisko w zakresie katalogu zakazanych systemów AI zaproponowanego przez Parlament Europejski?

W zakresie katalogu zakazanych systemów AI należy zestawić ze sobą koncepcje zaprezentowane przez Radę, jak i Parlament. Z jednej strony należy pozytywnie oceniać próby dookreślenia katalogu zakazanych systemów przez Parlament, jednakże z drugiej należy skrytykować ograniczenie w zakresie systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej. Omawiane ograniczenie powinno zostać doprecyzowane poprzez wyłączenie spod pojęcia zakazanego systemu AI tej części systemów AI, które są powiązane ze zdalną

identyfikacją biometryczną, ale są one powszechnie wykorzystywane przez konsumentów np. w formie asystentów głosowych. Systemy wykorzystujące zdalną identyfikację biometryczną można potraktować nie tylko jako systemy zakazane, ale część z nich można uznać za systemy AI wysokiego ryzyka i nie blokować całkowicie ich wykorzystywania. Rekomendowane byłoby także pozostawienie wyłączenia z kategorii zakazanych systemów AI tych systemów AI, które zakładają zdalną identyfikację biometryczną w systemie „jeden do wielu”, a które to systemy mogą być wykorzystywane przez podmioty prywatne do ich wewnętrznej działalności.

Równocześnie rekomendujemy dookreślenie zakazanych systemów AI w postaci systemów rozpoznawania emocji oraz systemów AI kategoryzujących osoby fizyczne. W naszej ocenie konieczna jest debata, która doprecyzuje, które systemy AI podpadające pod ww. kategorie systemów AI faktycznie powinny być kwalifikowane jako zakazane systemy AI. Dostrzegamy w tym zakresie konieczność wypracowania rozwiązania kompromisowego, które pozostawi niektóre, pozytywne przypadki systemów AI należących do ww. kategorii systemów AI poza zakresem pojęcia zakazanego systemu AI i pozwoli na opracowywanie takich systemów AI i korzystanie z nich (np. narzędzia coachingowe kontrolowane przez pracownika, narzędzia identyfikujące nieobiektywne zbiory danych).

4. Jaka jest Państwa opinia w zakresie regulacji praw autorskich zawartych w AI Act?

Przede wszystkim zwracamy uwagę, że odnośnie problematyki prawnoautorskiej w obszarze AI toczy się ożywiona dyskusja i ścierają się rozbieżne stanowiska na poziomie międzynarodowym, europejskim, a nawet krajowym. Brak jest w tym zakresie szerokiego konsensusu.

W naszej ocenie w ramach regulacji AI Act przedmiotowy obszar powinien zostać poruszony w pewnym minimalnym i niezbędnym zakresie – z uwagi na jego istotność dla całego obszaru systemów AI oraz panującą obecnie dużą niepewność odnośnie tego zagadnienia. Szczególnie należy zwrócić uwagę na systemy AI, które wykorzystują utwory chronione prawem autorskim.

Propozycje w powyższym zakresie zostały przedstawione w odpowiedzi na pytanie nr 3. (w zakresie modyfikacji Załącznika nr III do AI Act) oraz nr 6. (w zakresie podjęcia tematyki prawnoautorskiej w odniesieniu do „*foundation models*”).

Dodatkowo w zakresie problemów prawa autorskiego w stosunku do systemów AI widzimy szanse na rozpoczęcie prac nad regulacją mającą na celu usystematyzowanie i zharmonizowanie podejścia do tych zagadnień w ramach Unii Europejskiej. W szczególności te kwestie to: mechanizm zgody lub jej braku na wykorzystywanie utworów do nauki systemów AI, a także autorstwo wytworów wygenerowanych przez systemy AI. Tego rodzaju działania prawodawcze będą oczywiście wymagać odrębnych: dyskusji, konsultacji oraz procesu legislacyjnego.

5. Jakie jest Państwa stanowisko w zakresie poprawki przyjętej przez Parlament Europejski w dniu 14 czerwca 2023 r. obejmującej dodanie artykułu 28b?

Przede wszystkim zwracamy uwagę na występujące w polskiej wersji tłumaczenie pojęcia „*foundation model*” (model podstawowy) na „*model generatywny*”, co w naszej ocenie nie odpowiada intencji prawodawcy i może wprowadzać w błąd odbiorcę aktu, szczególnie wobec zastosowanego w art. 28b ust. 4 podobnie brzmiącego pojęcia „*generatywnego systemu sztucznej inteligencji*” o całkiem jednak innym znaczeniu.

Ponadto wyrażamy wątpliwości co do samego zakresu definicji „*modelu generatywnego*”, która może się zakresowo pokrywać z definicją „*systemu sztucznej inteligencji ogólnego przeznaczenia*”, co prowadzi do problemów przy próbie wydzielenia zakresów tych definicji. Może to powodować, że modele, które nie są modelami podstawowymi, zostaną objęte dodatkowymi obowiązkami wynikającymi z artykułu 28b.

Zwracamy uwagę, że dyskusje dotyczące wprowadzenia do AI Act „*modelu generatywnego*” oraz definicji takiego modelu można wzbogacić o analizę możliwości uwzględnienia w AI Act systemów AI, które opierają się na wykorzystywaniu (np. w ramach nauki takiego systemu) wytworów objętych prawami własności intelektualnej.

6. Jakie jest Państwa stanowisko w zakresie oznaczania treści wygenerowanych przez sztuczną inteligencję?

Naszym zdaniem oznaczenie treści wygenerowanych przez system AI należy ocenić pozytywnie. Biorąc pod uwagę możliwości techniczne systemów AI w kontekście manipulacji zwłaszcza opinią publiczną – oznaczanie treści o charakterze deepfake’ów jest wskazane z punktu widzenia osób zapoznających się z takimi materiałami.

Krytycznie można odnieść się jednak do:

1. definicji deepfake’a, która niepotrzebnie zawęży swój zakres wyłącznie do materiałów dotyczących wypowiedzania słów lub wykonywania czynności, których osoby przedstawione w ramach deepfake’a by nie powiedziały i nie zrobiły. Jednocześnie zwracamy uwagę na zastosowaną koniunkcję między „*nie powiedziały*” i „*nie zrobiły*”. Zamiast spójnika „*i*” w tym miejscu powinien zostać zastosowany spójnik „*lub*” oznaczający alternatywę nierozłączną;
2. obowiązku konieczności opierania się przy oznaczaniu deepfake’ów na niedookreślonych: „*powszechnie uznanych najnowszych, odpowiednich zharmonizowanych norm i specyfikacji*”. W naszej ocenie użytkownicy mający oznaczać tego rodzaju materiały powinny mieć wskazane dokładne miejsca, z którego mogą czerpać wiedzę o tego rodzaju normach i specyfikacjach (np. akty przyjmowane przez Komisję, krajowy organ nadzorczy).

7. Jakie jest Państwa stanowisko odnośnie promowania w AI Act zapisów dotyczących piaskownic regulacyjnych?

Piaskownice regulacyjne to użyteczne narzędzie, które może potencjalnie ułatwić wdrażanie nowych systemów, dlatego samo istnienie takich piaskownic oceniamy pozytywnie.

Jednocześnie, Parlament zaproponował istotną modyfikację względem poprzedniej wersji AI Act, zastępując dobrowolność tworzenia piaskownic, obowiązkiem ich ustanawiania przez każde państwo członkowskie. Ponadto Parlament zaproponował „*domniemanie zgodności*” dla systemów sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka w odniesieniu do wymagań ocenianych w piaskownicy.

Podczas gdy wspomniane wyżej propozycje z pewnością wpłyną pozytywnie na dostępność i użyteczność piaskownic w całej UE, wątpliwości może wzbudzać kwestia kontroli nad procesem „*przyznawania*” zgodności systemom opuszczającym piaskownice i jego wpływie na konkurencję.

8. Jakie jest Państwa stanowisko w zakresie regulacji zawartych w AI Act odnoszących się bezpośrednio do sektora MŚP?

Naszym zdaniem prawodawca europejski powinien zapewnić utrzymanie generalnego podejścia względem sektora MŚP, które wypracował w dotychczasowej praktyce legislacyjnej. Oznacza to, że przedstawicielom tego sektora powinno zapewnić się ograniczenie obciążenia regulacyjnego wynikającego z przyjmowanych aktów prawnych, w tym AI Act. Przykładowo na gruncie Aktu o usługach cyfrowych (AUC) część obowiązków została wyłączona względem mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw.

Pozytywnie należy ocenić proponowaną przez Parlament modyfikację treści AI Act, aby zwrócić szczególną uwagę organom notyfikującym na minimalizowanie obciążeń administracyjnych i kosztów przestrzegania przepisów dla mikroprzedsiębiorstw oraz małych przedsiębiorstw.